

TEKST: ANN HENDRIKS – FOTO'S: SAMENLEVINGSOPBOUW GENT

VRIJE TIJD HOORT BIJ 'T LEVEN,

ZOALS ETEN, DRINKEN EN EEN DAK BOVEN JE HOOFD

“MEN CREPEERT VAN EENZAAMHEID EN VERVELING VOORALEER TE CREPEREN VAN HONGER.” Het Algemeen Verslag van Armoede sloeg de spijker op de kop. Niet kunnen deelnemen aan vrije tijd is voor mensen in armoede nog maar eens uitsluiting. De voorbije twintig jaar is werk gemaakt van het recht op vrije tijd voor mensen in armoede¹.

EEN BEETJE GESCHIEDENIS...

Samen met verschillende sociale organisaties, trekt *Samenlevingsopbouw Gent* al meer dan 10 jaar aan de bel om vrije tijd toegankelijk te maken.

Een op vijf Belgen loopt het risico het risico op armoede en uitsluiting. Een kwart van onze gezinnen kan zich geen vakantie veroorloven. Onder die harde cijfers zit een onaanvaardbare werkelijkheid van mensen die zichzelf uit schaamte het recht op vrije tijd niet toestaan.²

In 2005 stapte Samenlevingsopbouw Gent vzw met de *Gentse Verenigingen Waar Armen het Woord Nemen* voor het eerst naar de (toenmalige) Dienst Kunsten met de vraag om het Gentse vrijetijdsaanbod toegankelijker te maken voor mensen in armoede. Een tijdelijke werkgroep analyseerde het aanbod en de drempels en bundelde in 2007 verschillende verbetervoorstellen. ►►►

DIALOGOOMENT MET SCHEPEN STORMS – NOVEMBER 2016

►►► Eén ervan was de introductie van een niet stigmatiserende vrijetijdspas, waarmee je automatisch korting kan krijgen. De volgende jaren werden mensen in armoede actief betrokken bij de uitwerking van zo'n vrijetijdspas. Op 12 september 2014 lanceerde Stad Gent de UiTPAS. Eind augustus 2015 werd al de 10.000ste UiTPAS uitgereikt.

DE UITPAS³

De UiTPAS is een spaar- en voordeelkaart voor iedereen die deelneemt aan vrijetijdsactiviteiten in Gent waarvan de organisatoren meewerken met het systeem. Zowel cultuur-, sport- en jeugdactiviteiten komen in aanmerking. Mensen die in aanmerking komen voor het kansentarief betalen slechts 1 euro voor de UiTPAS en krijgen 80% korting bij activiteiten.

Met de lancering van de UiTPAS zijn niet alle drempels voor vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede opgelost. De UiTPAS kende een heel snelle start waardoor het aanbod (nog) niet volledig is afgestemd op de noden van alle gebruikers.

Naar aanleiding van de Rapportuitreiking van *'Ieders Stemt Telt'* met maatschappelijk kwetsbare groepen in 2014 gaf schepen Storms aan dat ze graag rechtstreeks in gesprek wilde gaan om een aantal knelpunten te bespreken en de UiTPAS toegankelijker te maken voor iedereen. Op initiatief

van *'Ieders Stemt Telt'* en enkele middenveldpartners gingen op vrijdag 25 mei 2015 een 25-tal UiTPAS-gebruikers in dialoog met schepen van cultuur Annelies Storms. Bedoeling was om te komen tot een toegankelijker vrijetijdsaanbod voor mensen in armoede. Aan de hand van de beschikbare cijfers werd duidelijk dat de UiTPAS aan kansentarief wel werd aangekocht, maar onvoldoende gebruikt. Als gevolg van dit alles heeft schepen Storms middelen vrijgemaakt om een mobiel uitpunt op te starten in 2016.

*'Als mensen geen echte - zelf te bepalen - vrije tijd kunnen ervaren, is er van een menswaardig leven amper sprake. We moeten tijd, vrije tijd en tijdsbeleving weer hoog op de maatschappelijke agenda plaatsen. Waardigheid van leven hangt samen met de manier waarop je je leven kunt inrichten. Kunnen beschikken over tijd die helemaal van jezelf is, is daarin een belangrijke factor.'*⁴

UITPUNT OP WIELTJES

Samenlevingsopbouw wilde deze opdracht niet alleen gaan uitvoeren: inspraak en betrokkenheid van sociale organisaties, maar bovenal van mensen in armoede, is cruciaal. Daarom werden in de loop van 2016 vier klankbordgroepen georganiseerd waar stakeholders konden reageren op de voortgang.

UITSTAP MSK – FEBRUARI 2017

BEZOEK MIAT – AUGUSTUS 2016

Door de permanente vinger aan de pols werd het *Uitpunt op Wieltjes* heel wendbaar en konden we onmiddellijk inspelen op noden en behoeften van sociale partners en hun doelgroepen.

Door de aanwezigheid van de Cultuurdienst werden signalen over drempels en moeilijkheden direct besproken op hun beleidsconsequenties. Vooral dit laatste bracht veel duidelijkheid over het slingerende parcours dat de invoering van de UTPAS met zich meebrengt bij stadsdiensten en organisatoren. De aanwezigheid van al deze partners zorgde voor een meerwaarde bij de implementatie van het *Uitpunt op Wieltjes*.

EN ROUTE...

Het eerste jaar lag de focus van het *Uitpunt op Wieltjes* vooral op laagdrempelige informatie, werken op maat en bekendheid van het project. Met een fietskar werd zes keer per maand één van de negen wijken in de negentiende eeuwse gordel aangedaan.

Telkens schoven we aan bij mensen aan tafel om met hen gezellig te kletsen over de UTPAS, welke voorstellingen ze graag zien, waarnaar ze op zoek gaan, en vooral over wat hen verhinderde om met de UTPAS op uitstap te gaan. Vooral het gebrek aan informatie, het niet weten wat er mogelijk is met de UTPAS, hoe het werkt en de moeilijke toegang tot online-informatie kwamen als belangrijke aandachtspunten naar boven.

Zoveel als mogelijk sloot de stadswinkel aan bij het *Uitpunt* om ter plaatse de UTPAS te verkopen, wat erg gewaardeerd werd en een antwoord bood op de zucht naar meer en toegankelijke dienstverlening.

Enkele cijfers: in de eerste helft van 2017 zijn er tijdens de *Uitpunten* bijna dubbel zoveel uitpassen verkocht in vergelijking met 2016. In 2016 werden er 50 uitpassen verkocht, tegenover 94 in 2017 (waarvan 88 met kansentariet).

Tegelijk organiseerden we gezamenlijke uitstappen naar toegankelijke voorstellingen of workshops met de bedoeling mensen goesting te doen krijgen om zelf op stap te gaan. En met succes. Mensen begonnen elkaar mee te nemen, vrienden of familie vonden vlot aansluiting bij deze uitstappen. Meteen is het belang van sociale netwerken en veilige ontmoetingen bewezen.

Enkele cijfers: in 2016 gingen 177 mensen met ons op uitstap. In de eerste helft van 2017 waren dat er al 284

Tijdens de *Uitpunten* zelf kon men soms aan den lijve proeven van Zumba, Turkse folkmuziek, het voorlezen van verhalen en gedichten, en nog veel meer.

Vrijtijdsbeleving is een essentiële maatschappelijk waarde, van groot belang voor onze menselijke waardigheid en onderlinge relaties. Het is daarom tijd om het recht op vrijetijdsbeleving los te koppelen van het al dan niet hebben van betaald werk. ▶▶▶

BEZOEK MIAT – AUGUSTUS 2016

UITPUNT OP WIELTJES IN LDC WIEBIER – MEI 2016

►►► Ook in 2016 gingen UiTPAS-gebruikers in dialoog met schepen van cultuur Annelies Storms. De bespreking van drempels en moeilijkheden, in combinatie met constructieve voorstellen, leidde tot een aantal structurele verbeteringen: de UiTPAS-folder werd toegankelijker; de website van Uit in Gent kreeg een opknappbeurt, werd overzichtelijker en handiger in gebruik; in de uitrol van Gent Infopunten, bedoeld om de dienstverlening van de overheid tot bij de burger te brengen, kreeg ook de aankoop van de UiTPAS aan kantsentatief een plaats, enzovoort. In november 2017 is opnieuw een dialoogmoment gepland.

ALLEZ, CIRCULEZ!

Na een grondige evaluatie werd besloten om in 2017 meer vraaggericht te gaan werken: op vraag van organisaties en diensten schoten we in de pedalen en rolde het *Uitpunt op Wieltjes* tot aan de voordeur, recht de ontmoetingsruimte in. Voor sommigen is het geen evidentie om de veilige omgeving van een dienst of organisatie te verlaten, net zomin is het evident voor sommige groepen om voor zichzelf in de onbekende wereld van de vrijetijdsbeleving een comfortabele plaats te vinden.

Enkele cijfers: in 2016 vonden 25 *Uitpunten* plaats. In de eerste helft van 2017 was dit al 26.

De geplande 3 *Uitpunten* per maand werden er al snel het dubbele, want de nood is hoog en vele organisaties grepen deze kans met beide handen aan. Organisaties of diensten die werken met deeltijds lerende jongeren, mensen met een psychische kwetsbaarheid, alleenstaande moeders, mensen die het Nederlands amper machtig zijn, analfabeten en digibeten, vluchtelingen en asielzoekers... zijn slechts enkele voorbeelden van groepen die ondergedompeld werden in de wereld van de *UitPAS* en haar mogelijkheden.

Enkele cijfers: tot en met augustus 2017 werden met het *Uitpunt op Wieltjes* 446 mensen bereikt. Voor het hele jaar 2016 waren dat er 497.

VERDUURZAMEN

Niettegenstaande vanaf begin 2016 duidelijk is gecommuniceerd dat het *Uitpunt op Wieltjes* einde 2017 is afgelopen, mogen de inspanningen niet verloren gaan. Samen met sociale partners en *UitPAS*-gebruikers zoeken we antwoorden op de vraag hoe het verder kan. De resultaten worden tegen het einde van het jaar gebundeld en besproken met de Cultuurdienst.

Binnen Samenlevingsopbouw Gent krijgt het thema vrije tijd een duidelijke plaats toebedeeld in de geïntegreerde basisvoorzieningen. Dit zijn laagdrempelige ontmoetingsplaatsen met als finaliteit de daling van de onderbescherming.

EEN SUCCESVERHAAL?

Niet altijd. Voor de start van het *Uitpunt op Wieltjes* in 2016 werden een aantal bestaande goede praktijkvoorbeelden bezocht en bevraagd. Met vallen en opstaan werd een eigen Gents verhaal geschreven, mede dankzij de klankbordgroep. Soms verloren we de pedalen, verslikten ons en zochten we naar een nieuw spoor. Vooral als het gaat over communicatie hebben we nog vele lessen te leren.

Feit blijft dat de *UitPAS* niet voor iedereen een positief verhaal is. En hoe goed bedoeld ook, uitsluiting zit in ieder systeem ingebakken, dus ook in de *UitPAS*. Het blijven hameren op dezelfde nagel – toegankelijke en laagdrempelige dienstverlening (waaronder ook de *UitPAS*) en wegwerken van drempels bij vrijetijdsbeleving – en het formuleren van constructieve beleidsalternatieven is een *conditio sine qua non* voor Samenlevingsopbouw Gent. ■

¹ Uit: 'Vrije tijd als grondrecht: van luxe naar recht?' – 15/10/2015 – Demos, kenniscentrum participatie en democratie

² 'Vrijetijdsorganisatie Pasar breekt lans voor inclusief vrijetijdsbeleid', in gesprek met Michel Vandendriessche, Pasar; verschenen in 'Iedereen verdient vakantie', 17 oktober 2017.

³ Bron: FRANK, tijdschrift van Samenlevingsopbouw Gent vzw – n° 14, 2015 – pagina 4-6: 'De *UitPAS* doorgelicht' – auteur: Stéphanie Staiësse

⁴ 'Hoog tijd voor herwaardering van netto vrije tijd', in gesprek met Michel Vandendriessche, Pasar, verschenen in 'Iedereen verdient vakantie', 21 februari 2017; Pasar organiseert vrijetijdsactiviteiten, met nadruk op wandelen, fietsen en kamperen